

Yttrande avseende kommunrevisionens granskning av ordförandebeslut

Lunds kommuns förtroendevalda revisorer har granskat de ordförandebeslut som fattats i kommunens nämnder och styrelser under år 2021 och 2022. Kommunrevisionen har till följd av granskningen bedömt att kommunens styrelser och nämnder endast delvis säkerställt en ändamålsenlig uppföljning och kontroll enligt delegationsordningen.

Som framgår nedan instämmer renhållningsstyrelsen i huvudsak i kommunrevisionens rekommendationer samtidigt som kommunstyrelsen också delar bedömningen i granskningsrapporten att det inom nämnder och styrelser över lag finns en god medvetenhet kring hur delegationsbeslut ska hanteras och i synnerhet kring hur ordförandebeslut ska hanteras.

I yttrandet bemöter och kommenterar renhållningsstyrelsen givna rekommendationer samt några delar av granskningsrapporten där renhållningsstyrelsen bedömt att rapporten behöver kommenteras och där renhållningsstyrelsen anser att kommunrevisionen har fel i sak.

- 1. Avseende kommunrevisionens rekommendation om att säkerställa att en bedömning av ärendets brådskande natur görs vid de sammanträden där ordförandebeslut återrapporteras samt, för att garantera spårbarhet och transparens, säkerställa att sammanträdesprotokollen utformas på ett sådant sätt att dessa bedömningar framgår.**

Kommunrevisionens rekommendation utgår från att renhållningsstyrelsen har att retroaktivt bedöma grunden för ordförandebeslut och därmed i sak pröva ärendets brådskande natur. Kommunrevisionen har varken i missiv eller granskningsrapport redogjort för den sakliga grunden för rekommendationen utifrån

kommunallagens krav på renhållningsstyrelsen avseende att bedriva en tillfredsställande verksamhet samt att ha en tillräcklig intern kontroll. Inte heller finns en redogörelse för hur en sådan bedömning rättsligt skulle vara formellt möjlig eller lämplig. Inte heller påvisas att det skulle vara en metod som vederlagts utifrån beprövad erfarenhet.

Avseende delegationen gäller att när en delegat fattar beslut med stöd av given beslutsrätt fattas beslutet på styrelsens vägnar. Det är således uppgifter som delegeras och inte ansvaret som sådant. Delegationen har emellertid det fulla ansvaret för handläggning och beslutsfattande i de ärenden som delegationen omfattar. Det innebär att delegaten tar det fulla ansvaret för det konkreta beslutet och att den delegerande inte får gå in i ett beslut som har fattats till följd av delegationen. Den delegerande har däremot kvar sitt övergripande ansvar för sakområdet och kan ta tillbaka delegationen, också för ett enskilt ärende, och kan följa delegatens hantering av sitt uppdrag genom återrapportering. Skulle saken gälla myndighetsutövning eller tillämpning av lag följer det redan av grundlagen att någon inblandning i beslutsfattandet i ett särskilt fall inte får ske (*En kommunallag för framtiden*, SOU 2015:24, s. 245 ff.).

Renhållningsstyrelsen kan konstatera att det för rekommendationen saknas ett tydligt stöd i såväl lag och förarbeten som i vägledningar från Sveriges Kommuner och Regioner. Renhållningsstyrelsen saknar således helt möjlighet att till exempel återkalla fattade ordförandebeslut eller att i efterhand pröva dylika beslut (Dalman, Lena m.fl., 2021, *Kommunallagen – med kommentar och praxis*, sjätte upplagan, ss. 347–350; jfr. även prop. 2016/17:171, *En ny kommunallag*, s. 205). Denna retroaktiva rätt ankommer endast på förvaltningsdomstol, som vid överprövning kan pröva lagligheten av ett fattat beslut.

Renhållningsstyrelsen anser dock, i likhet med kommunrevisionen, att det är särskilt viktigt att dokumentera ordförandebeslutets förutsättning i fråga om att vara motiverat av dess brådskande natur. Vid utnyttjande av ordförandebeslut är det väsentligt att skälen som legat till grund för bedömningen av ärendets brådskande natur sammanställs. Dessa skäl behöver inte anges direkt i beslutet utan kan också anges på annat sätt: som en anteckning i ärendet eller på annat sätt som medför att skälen dokumenteras och registreras i ärendet.

2. Avseende kommunrevisionens rekommendation om att säkerställa att ordförandebeslut återrapporteras till nästkommande sammanträde

Som nämnts ovan (punkt ett) ska samtliga ordförandebeslut anmälas till nästa sammanträde.

Renhållningsstyrelsen kommer att säkerställa att rutiner är tydligt utformade för en korrekt återrapportering av ordförandebeslut till renhållningsstyrelsen.

3. Avseende kommunrevisionens rekommendation om att säkerställa att ordförandebeslut i sin helhet biläggs de sammanträden där besluten återrapporteras

Av 6 kap. 40 § andra stycket kommunallagen framgår att ett ordförandebeslut ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde. Hur detta ska ske i praktiken är inte reglerat. Lagstiftaren har istället överlåtit åt respektive styrelse och nämnd att avgöra hur anmälan ska ske, liksom hur protokollen ska utformas i denna del (Dalman, Lena m.fl., 2021, s. 355). Det föreligger därmed inget hinder mot att redovisa eventuella ordförandebeslut i sammanställning tillsammans med övriga delegationsbeslut, vilket är fallet vid redovisning till renhållningsstyrelsen. Att ordförandebesluten och dess underlag ska tillställas renhållningsstyrelsen i sin helhet saknar stöd i lag och har inte heller stöd i rekommendationer eller praxis avseende hanteringen av delegationsbeslut.

Syftet med anmälningsskyldighet till ansvarig nämnd vad gäller ordförandebeslut är att nämnden ska göras medveten om vilka beslut som fattats i dess ställe, samt att besluten därefter ska tillkännages genom anslag av protokollet för att säkerställa allmänhetens insyn i den kommunala beslutsprocessen, liksom kommunmedlemmarnas besvärsmöjlighet i de fall de berörda besluten omfattas av den besvärsmöjlighet som framgår av 13 kap. kommunallagen (Dalman, Lena m.fl., 2021, s. 356). Den anmälan som sker möjliggör för enskilda ledamöter att utifrån rapporteringen, på eget initiativ, ta del av de beslut som ordförande eller annan delegat fattat, detta i den omfattning det bedöms vara nödvändigt för att kunna utöva förtroendeuppdraget.

Renhållningsstyrelsen anser sammanfattningsvis att nuvarande ordning, såsom den föreskrivs i delegationsordningen, uppfyller kommunallagens krav och motsvarar den praxis som finns på området. Befintlig ordning är vedertagen inom kommunal sektor och kan därför

på sakliga grunder anses vara betryggande för att renhållningsstyrelsens kontroll av och insyn i det beslutfattande som sker på renhållningsstyrelsens vägnar ska vara ändamålsenlig.

4. Avseende granskningsrapportens revisionsfråga "Hur säkerställs att ordförandebeslut ej fattas för styrelser/nämnder avseende beslut som ej får delegeras enligt 6 kap. 38 § kommunallagen"

Ordförandebeslut regleras i 6 kap. 39 § kommunallagen. Bestämmelsen gör gällande att en nämnd får uppdra åt ordföranden, eller en annan ledamot som nämnden har utsett, att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. För renhållningsstyrelsens del framgår en sådan delegering av punkten Ö:2 i renhållningsstyrelsens delegationsordning. I den nu gällande delegationsordningen är dock punkten otydligt formulerad och ska därför revideras under 2023. Denna delegering av beslutsrätt i brådskande frågor begränsas inte av vad som framgår av 6 kap. 38 § punkterna 1–4 (se prop. 2016/17:171, s. 378; jfr. även Dalman, Lena m.fl., 2021 s. 354, liksom Högsta förvaltningsdomstolens dom HFD 2016 ref. 74).

Även en fråga som avser till exempel verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet, som för andra delegater omfattas av kommunallagens begränsningsregler, kan således bli föremål för ordförandebeslut. Trots detta ingår i kommunrevisionens granskningsrapport sådan revisionsfråga som syftar till att säkerställa att dylika ordförandebeslut inte fattas.

5. Avseende granskningsrapportens resultat i punkten 4.1.1. Reglemente och delegationsordningar

Renhållningsstyrelsen kan instämma i frågan om att delegationsordningen inte i alla delar är reviderad efter de senaste uppdateringarna av kommunallagen. Den nu gällande delegationsordningen ska revideras av styrelsen under 2023. Delegationsordningar är normalt sett i behov av löpande uppdateringar. Renhållningsstyrelsen kan konstatera att styrelser och nämnder kan vara i behov av ett mer aktivt stöd från kommunstyrelsen för att, över tid, vidmakthålla uppdaterade delegationsordningar i förhållande till förändringar i lagstiftning, såsom till exempel kommunallagen. Det kan dock konstateras att det i förhållande till

delegationen av beslutsrätterna inte har betydelse för dessas laglighet eller tillämplighet.

6. Avseende granskningsrapportens avsnitt 4.3 Bedömning

Av granskningsrapporten framgår att kommunrevisionens sakkunniga biträde noterat att flera av de tjänstepersoner och förtroendevalda som har besvarat bitrådets enkät har hänvisat till att beslutet inte kunnat avvaktas till nästkommande sammanträde. I granskningsrapporten påpekas mot denna bakgrund att kommunallagen fastställer att ordförandebeslut kan fattas i ärenden där nämndens beslut inte kan avvaktas, snarare än där nämndens *sammanträde* inte kan avvaktas, liksom att nämnden har möjlighet att vid behov sammanträda vid annat tillfälle än vad sammanträdesplanen fastställer.

Renhållningsstyrelsen konstaterar att det är möjligt för ordförande att påkalla ett extra sammanträde, om ordförande anser att det behövs. Det följer emellertid av praxis att denna möjlighet inte behöver uteslutas för att rätten att fatta ett brådskande ordförandebeslut ska föreligga. Ett extra sammanträde är inte i alla lägen möjligt eller lämpligt sett till att ledamöter och ersättare ska ha skäliga förutsättningar för att kunna delta och förbereda sig. Ett extra sammanträde måste vara proportionerligt i förhållande till skälen för sammanträdet samt i förhållande till andra åtgärder. Bestämmelsen som möjliggör brådskande ordförandebeslut kan antas ha inkluderats i kommunallagen av just den anledningen.